

Dopadová analýza

vzdelávacieho programu AKTIV

Obsah

Cieľová skupina	5
opis cieľovej skupiny z hľadiska vývinového obdobia	5
opis výskumnej vzorky	6
Meracie nástroje	7
Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu T – 25	7
Škála osobnej zodpovednosti	8
Výskumné predpoklady a zistenia	9
dopad aplikovaného experimentálneho vzdelávacieho programu na osobnosť účastníkov	10
analýza jednotlivých zložiek použitých dotazníkov pred a po absolvovaní experimentálneho vzdelávacieho programu vzhľadom na vek účastníkov	12
Záver	19

Skúsenosti z práce s mládežou ukazujú, že mladí ľudia majú záujem zapájať sa do vzdelávacích programov, aby sa naučili efektívne meniť svoje okolie. Prejavujú záujem o aktívnu participáciu na občianskych aktivitách, spolupodieľajú sa na vytváraní spoločného priestoru pre kvalitnejší život nielen pre svoju komunitu, ale zároveň sa začínajú jasne a dôrazne vyjadrovať ku globálnym problémom (mladá švédska aktivistka Gréta Thunberg a i.). Ich apel začína byť natoľko dôrazný, že sa ním zaoberajú čelní predstavitelia európskych a svetových organizácií. Práca s mládežou už nie je viac len otázkou inštitúcií, ktoré ju prioritne formálne vzdelávajú. Záujem o túto oblasť prejavujú samosprávy, organizácie, komunity.

Aktiv je vzdelávací program pre mladých ľudí vo veku 13 – 17 rokov s cieľom podpory ich angažovanosti a participácie na verejnom a komunitnom živote. Pre poznanie miery vplyvu tohto programu neformálneho vzdelávania na osobnosť mladých ľudí bola vypracovaná dopadová analýza, ktorá spracovala základné výstupy programu Aktiv a ich interpretácie z pohľadu psychológie. Účinnosť vzdelávacieho programu na osobnosť účastníka vzdelávania sme skúmali prostredníctvom psychologických prostriedkov, analýz a interpretácií. Výber psychológie ako odborného hľadiska pre spracovanie a analýzu získaných výstupov zo vzdelávacieho programu, bol dôvod, prečo sme pre sledovanie dopadu vzdelávania na osobnosť účastníkov určili motiváciu a zodpovednosť. Dané psychologické konštrukty sú objektívne merateľné ukazovatele v osobnosti, zároveň ich vnímame ako významovo najbližšie psychologické konštrukty k pojmu angažovanosť.

Ako meracie nástroje sledujúce zmenu vo vybraných konštruktoch v osobnosti účastníkov vzdelávacieho programu sme vybrali Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu (Vonkomer, 1991) a škálu osobnej a sociálnej zodpovednosti (Conrad, Heidin, 1981).

Dáta potrebné pre štatistickú analýzu a následnú psychologickú interpretáciu vzdelávacieho programu Aktiv sme získali prostredníctvom distribúcie online verzie oboch vyššie spomínaných meracích nástrojov. Cieľom daného typu administrácie bolo zvýšiť návratnosť vyplnených dotazníkov. Výberovým kritériom zaradenia účastníkov do výskumnej vzorky bola úplnosť odpovedí dotazníkov v oboch meraniach (pred prvou fázou vzdelávania a následne po ukončení vzdelávania, kedy bol priemerný časový odstup medzi vzdelávaniami 3 mesiace). Výskumnú vzorku z daných dôvodov tak tvorilo 87 účastníkov (priemerný vek = 15,3roku), z toho bolo 59 zo stredných škôl (priemerný vek = 16,1 roku) a 28 zo základných škôl (priemerný vek = 13, 5 roku). Dáta sme spracovali pomocou štatistického softwaru SPSS.

Overovali sme 3 nasledovné výskumné predpoklady :

- 1.Predpokladali sme, že mladí ľudia dosiahnú vyššie skóre v sledovaných ukazovateľoch zodpovednosti (pocit efektívnej zodpovednosti a realizácia zodpovednosti) v porovnaní s mladými ľuďmi, ktorí neboli zapojení do daného vzdelávacieho programu.
- 2.Predpokladali sme, že mladí ľudia dosiahnú vyššie skóre v sledovaných ukazovateľoch motivácie v porovnaní s mladými ľuďmi, ktorí neboli zapojení do daného vzdelávacieho programu.
- 3.Predpokladali sme, že v sledovaných oblastiach (zodpovednosť a motivácia) budú účastníci experimentálneho vzdelávacieho programu dosahovať vyššie hodnoty po jeho absolvovaní ako na jeho začiatku.

Štatistická analýza nepreukázala signifikantné rozdiely ani v jednom výskumnom predpoklade. Napriek tomu sme previedli položkovú analýzu (porovnanie priemerných hodnôt v jednotlivých dotazníkoch) a zaznamenali sme rozdiely v následných zložkách motivácie a zodpovednosti účastníkov po absolvovaní programu :

- Prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť
- Očakávanie odmeny
- Uznanie spolupracovníkov a nadriadeného
- Vnímanie a pociťovanie účastníkov vedúce k zodpovednému konaniu

Zaznamenané zmeny v uvedených položkách hodnotíme ako pozitívny dopad vzdelávacieho programu Aktiv na jednotlivé osobnostné konštrukty v osobnosti mladých ľudí. Trvale udržateľná a systematická práca s mladými ľuďmi predpokladá pozitívny dopad predovšetkým na oblasť vnútornej motivácie mladých ľudí. Zodpovednosť v oblasti emocionality, postojov ako aj samotného konania zodpovednosti sú rovnako kľúčové v práci s mládežou.

Cieľová skupina

Cieľovou skupinou predkladanej dopadovej štúdie a vzdelávacieho programu Aktiv, boli študenti, ktorých väčší počet je v adolescentnom vývinovom období.

Obdobie **adolescencie** je náročné životné obdobie nielen pre adolescenta samotného, ale aj pre jeho blízke alebo širšie okolie. Vo všeobecnosti ho vnímame z pohľadu ontogenetickej psychológie ako prechodné obdobie medzi detstvom a dospelosťou. Výnimočné je už len pre svoju dĺžku trvania – zahŕňa jednu dekádu života, od 10 do 20 roku života. V tomto desaťročnom intervale prebehne komplexná premena osobnosti vo všetkých oblastiach : telesnej, psychickej a sociálnej. Dané vývinové obdobie možno popísať aj ako obdobie hľadania a prehodnocovania, v ktorom má jednotlivec zvládnuť vlastnú premenu, dosiahnuť prijateľnejšie sociálne postavenie a zároveň si vytvoriť subjektívne uspokojivú, zrelšiu formu vlastnej identity.

Z empiricko–teoretického hľadiska sa ukazuje deskripcia daného vývinového obdobia na dve základné fázy, ktoré sú vekovo ohraničené, ako veľmi účelné (Vágnerová, 2012). Deskripciu daného vývinového obdobia sme profilovali vzhľadom na potreby výskumného overenia, teda s dôrazom na psychosociálnu oblasť.

Prvou fázou je raná adolescencia, ktorú nazývame aj pubescentné obdobie, ktoré je časovo lokalizované približne medzi 11.-15. rokom života, s prípadnými individuálnymi odchýlkami. Najnápadnejšou zmenou daného obdobia je telesné dospievanie, ktorý má svoje psychosociálne dôsledky. Hormonálne zmeny podmieňujú zmeny aj v emocionálnom prežívaní, ktorého instabilita má subjektívne ako aj objektívne dôsledky a tie môžu ovplyvňovať aktuálne hodnotiace procesy. Pubescent sa začína osamostatňovať z viazanosti na rodičov a dôležitý vývinový význam pre neho majú rovesníci, s ktorými sa stotožňuje. Pre dané obdobie ranej dospelosti je dôležité priateľstvo, rovnako ako aj prvé lásky a experimentovanie s partnerskými vzťahmi. V období detstva bola potreba istoty saturovaná závislosťou na rodine, ale v danom období je jasné, že táto väzba splnila svoju úlohu a dospievajúci potrebuje zmeniť jej charakter. Výraznou zmenou je aj spôsob myslenia, kedy je pubescent schopný abstraktného uvažovania a to aj o variantách, ktoré reálne neexistujú.

Starší pubescenti sa snažia koniec detstva demonštrovať zmenou úpravy, špecifickosti v hodnotách, životnom štýle, zmene záujmov a pod. Dané obdobie vymedzujeme od 15 do 20 rokov života a vnímame ho predovšetkým ako obdobie komplexnejšej psychosociálnej premeny. Mení sa osobnosť dospievajúceho ako aj jeho spoločenská pozícia. Adolescent sa zameriava na hľadanie a rozvoj vlastnej identity, ktorá by bola subjektívne prijateľná a aspoň čiastočne zodpovedala predstavám adolescenta. V danom vývinovom období dochádza k zmene stupňa školy s čím súvisí aj zmena kolektívu a teda aj zmena v interpersonálnych vzťahoch. Prirodzeným sa stáva aj zmena okruhu a charakteru voľnočasových a vzdelávacích možností.

Ponúknutá deskripcia adolescentnej osobnosti je orientačná a teda značne redukovaná pre potreby utvorenia obrazu špecifik osobnosti, pre ktorú bol experimentálny vzdelávací program navrhnutý a aplikovaný.

Opis výskumnej vzorky

Výskumná vzorka, na ktorej sme skúmali dopad experimentálneho vzdelávacieho programu zahŕňala 87 účastníkov, ktorých priemerný vek je 15,3 roku. Veľkosť výskumnej vzorky je limitovaná návratnosťou vyplnených dotazníkov. Výskumnú vzorku sme rozdelili na účastníkov zo stredných a základných škôl. Kategorizačné kritérium – stupeň školy, sme zvolili z dôvodu špecifikácie a zvláštnosti vývinového obdobia, v ktorom sa účastníci nachádzajú vzhľadom na svoj aktuálny vek a od toho sa odvíjajúce potreby, záujmy ako aj spôsob utvárania postojov, motivácie a i.

	N	priemerný vek účastníkov	zastúpenie pohlaví	
			ženské	mužské
účastníci zo stredných škôl	59	16,1	42	17
účastníci zo základných škôl	28	13,5	17	11
celá výskumná vzorka	87	15,3	59	28

Meracie nástroje

Zámerom výskumného overovania, dotazníkového zberu dát od účastníkov vzdelávacieho programu Aktiv bolo zistenie miery vplyvu daného aplikovaného vzdelávacieho programu na osobnosť účastníkov. Ako ukazovatele dopadu vzdelávacieho programu na osobnosť jeho účastníkov sme zvolili z výskumného hľadiska dva osobnostné konštrukty : **zodpovednosť** a **motiváciu**. Práve tieto konštrukty považujeme za determinujúce pri práci s mládežou pre dosiahnutie udržateľnej zmeny nielen v ich osobnosti ale aj v spoločnosti ako takej.

Meracie nástroje sme vybrali vzhľadom na vek výskumnej vzorky ako aj sledované ciele samotného vzdelávacieho programu Aktiv.

Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu T – 252, Vonkomer, 1991

Poznávanie osobnosti prostredníctvom poznávania hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a váhy motivačných prostriedkov je vo všeobecnosti považované za významnú oblasť poznávania osobnosti a je manifestovaná navonok v činnosti osobnosti a jej správaní. Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu (Vonkomer, 1991) je komplexná štandardizovaná diagnostická metóda, ktorá obsahuje 3 samostatné testy merajúce menované psychologické konštrukty. Pre účely dopadovej analýzy, vzhľadom na ciele aplikovaného experimentálneho vzdelávacieho programu ako aj charakter cieľovej skupiny sme z troch testov vybrali **Dotazník na poznávanie váhy motivačných prostriedkov – incentív na zvyšovanie výkonu v spoločensky užitočnej práci (MO)**. Motiváciu ako sledovaný aspekt v osobnosti účastníkov vzdelávacieho programu sme si zvolili práve pre tézu, že prvotne pôsobia motivačné prostriedky, postupne vznikajú postoje a ich ďalšou kvalitou vo vývoji sú hodnotové orientácie (Vonkomer, 1991). Daný teoretický koncept považujeme za kľúčový pre systematickú prácu s mladými ľuďmi, tzn. Že primárne by mala daná práca začínať v internalizácii motivačných prostriedkov.

Dotazník na poznávanie váhy motivačných prostriedkov – incentív obsahuje nasledovných 10 stimulov (motivačných prostriedkov, incentív) :

- **Uspokojovanie záujmu**
- **Subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov**
- **Vzrušujúci vplyv pracovných podmienok**
- **Voľnosť režimu práce, event. pracovného tempa**
- **Odmena za prácu**
- **Možnosť postupu v zamestnaní**
- **Prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných**
- **Prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť**
- **Prežívanie uznania spolupracovníkov**
- **Prežívanie uznania od nadriadeného**

Škála osobnej zodpovednosti, Conrad – Heidin, 1981

Zodpovednosť je sociologicky definovaná ako komplexný konštrukt pozostávajúci z postojov, kompetencií a účinnosti. Škála osobnej a sociálnej zodpovednosti (Conrad, Heidin, 1981) sme zvolili ako výskumný merací nástroj práve pre jej vnútornú rozpracovanosť konštruktu zodpovednosť, ktorého zmenu prostredníctvom aplikovanej metódy vzdelávania sledujeme. Spoločenskú a osobnú zodpovednosť ako nami vybraný sledovaný aspekt osobnosti merajú nasledovné subškály zvoleného meracieho nástroja:

- **Postoje smerujúce k zodpovednosti** – podrobnejšie skúma postoje :
  - k sociálnemu zabezpečeniu a blahu - vyjadruje prežívanie znepokojenia vo vnútorných otázkach a témach komunity a spoločnosti (otázky číslo 2,7,11,15)
  - povinnostiam – sleduje prežívanie viazané na osobný kontakt so sociálnymi povinnosťami (otázky číslo 1,10, 17, 20)
- **Schopnosť prevziať zodpovednosť** – vychádza, z predpokladu, že aj napriek tomu, že osobnosť môže preukazovať pozitívny postoj voči ľuďom, stále je tu možnosť, že tá istá osobnosť nedisponuje schopnosťami a zručnosťami, ktorými bude schopná vykonať zodpovedné konanie. Subškála tvoria otázky číslo 9, 13, 16.
- **Pocit efektívnej zodpovednosti** – vyjadruje ochotu alebo schopnosť uveriť, že prevzatie zodpovednosti bude mať dopad na sociálne a životné prostredie. Subškála je vytvorená z otázok číslo 14, 18, 19, 21.
- **Vykonanie zodpovedných činov** – posudzuje rozsah vnímania vlastných zodpovedných skutkov. Subškála je vytvorená z otázok číslo 4, 5, 8 a 12.

Uvádzanú škálu ako merací nástroj sme zvolili pre dobrú skúsenosť s jeho používaním pri experimentálnych vzdelávacích programoch (Conrad a Heidin, 1981). Za experimentálne vzdelávacie programy považujeme z výskumného hľadiska tie programy, ktoré používajú experimentálne prvky vzdelávania, teda tie, ktoré nie sú prítomné v koncepte tradičného spôsobu vzdelávania. Súhlasne sa teda pripájame k definovaniu experimentálneho vzdelávacieho programu ako nedeliteľnej súčasti vzdelávacieho kurikula, ktorého realizácia však prebieha mimo priestoru konvenčnej triedy. Študenti tak počas realizácie daného programu nadobúdajú odrazu iné sociálne role s inými významným požiadavkám a reálnymi dôsledkami. Zároveň je počas tohto procesu vzdelávania dôraz položený na učení sa skúsenosťou, zážitkom.

Zodpovednosť ako aspekt osobnosti je jedným z najčastejších skúmaných dopadov experimentálnych vzdelávacích programov, ktoré sledujeme v osobnosti adolescenta. Lektori experimentálnych vzdelávacích programov popisujú vo vzťahu k zodpovednosti u účastníkov vzdelávania nasledovné zmeny :

- študenti sa naučili dočviličnosti,
- plnili svoje povinnosti,
- dokázali akceptovať dôsledky svojho konania,
- prijímali náročnejšie úlohy a zadania

Conrad a Heidin (1981) uvádzajú, že výrazný dôraz na zodpovednosť súbežne so situáciami z experimentálnych vzdelávacích programov, opätovne potvrdzujú aj vlastné skúsenosti študentov absolvujúcich danú formu vzdelávania.

Výskumné predpoklady a zistenia

Cieľom vzdelávacieho programu Aktiv bolo podporiť mladých ľudí v angažovanosti vo svojej komunite. Angažovanosť, ktorá nie je psychologickým konštruktom, je vysvetlená ako aktívna účasť vo verejnom, politickom alebo spoločenskom živote (Slovník súčasného slovenského jazyka, 2015). Blízkosť významov pojmov bola determinujúcim kritériom, prečo sme vo výskumnej časti pracovali s konštrukmi zodpovednosť a motivácia. Pre overenie pozitívneho dopadu vzdelávacieho programu Aktiv sme ako sledované oblasti vybrali oblasť zodpovednosti a motivácie ako hlavných predpokladov smerujúcich k aktívnemu občianstvu a participácii mladých ľudí na stave spoločnosti, ktorej sú súčasťou. Motivácia a zodpovednosť sú významovo najbližšie psychologické konštrukty k pojmu angažovanosť, ktoré je možné merať štandardizovanými meracími nástrojmi.

Výskumné predpoklady sme formulovali v 3 nasledovných predpokladoch :

1. Predpokladali sme, že mladí ľudia dosiahnú vyššie skóre v sledovaných ukazovateľoch zodpovednosti (pocit efektívnej zodpovednosti a realizácia zodpovednosti) v porovnaní s mladými ľuďmi, ktorí neboli zapojení do vzdelávacieho programu Aktiv.
2. Predpokladali sme, že mladí ľudia dosiahnú vyššie skóre v sledovaných ukazovateľoch motivácie v porovnaní s mladými ľuďmi, ktorí neboli zapojení do vzdelávacieho programu Aktiv.
3. Zároveň sme predpokladali, že v sledovaných oblastiach (zodpovednosť a motivácia) budú účastníci vzdelávacieho programu dosahovať vyššie hodnoty po jeho absolvovaní ako na jeho začiatku.

Výsledky dotazníkového merania

Z procesného hľadiska výskumu sme analýzu dotazníkového merania vybraných konštruktov osobnosti previedli v nasledovnej postupnosti :

1. dopad aplikovaného vzdelávacieho programu Aktiv na osobnosť účastníkov sme analyzovali prostredníctvom zmien v jednotlivých položkách použitých dotazníkov pred a po absolvovaní vzdelávacieho programu.
2. analýza zmien v jednotlivých položkách použitých dotazníkov pred a po absolvovaní vzdelávacieho programu vzhľadom na vek účastníkov.
3. analýza zmien v sledovaných osobnostných konštruktoch u účastníkov vzdelávacieho programu a vzorky mladých ľudí, ktorí program neabsolvovali

Dáta pre analýzu sme získali v dvoch meraniach - pred prvou fázou vzdelávania a následne po ukončení vzdelávania, kedy bol priemerný časový odstup medzi vzdelávaniami 3 mesiace. Ťažiskom analytického spracovania výsledkov bolo porovnanie rozdielov zaznamenaných pred a po absolvovaní vzdelávacieho programu. Pre štatistické spracovanie získaných dát a vykonanie komparácie sme použili parametrický test, Studentov párový t-test pre dva závislé výbery. Pri spracovávaní výsledkov hodnotenia sme pracovali s priemernými skóre jednotlivých položiek dotazníkových metódik.

1. Dopad aplikovaného experimentálneho vzdelávacieho programu na osobnosť účastníkov

Štatistická analýza **motivačných prostriedkov** nepreukázala štatisticky významné zmeny, čo sledujeme na hodnotách ukazovateľa hladiny významnosti (p).

Najvýraznejší rozdiel, nie však štatisticky významný rozdiel, sledujeme v zložke *prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť*. Vzhľadom na náš výskumný cieľ je toto najvýraznejší a kľúčový výsledok, ktorý ukazuje na priamy vzťah a teda aj determináciu prežívania prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť vzhľadom na daný vzdelávací program. Analýza všetkých zložiek dotazníka prostredníctvom priemerných hodnôt získaných odpovedí ukázala, že najvýraznejší rozdiel po ukončení vzdelávacieho programu Aktiv sledujeme v uvádzanej položke - *prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť*.

Výrazné, rovnako nie štatisticky významné, rozdiely nachádzame v priemerných hodnotách po absolvovaní programu v zložkách *odmena za prácu*, *prežívanie uznania od spolupracovníkov ako aj od nadriadeného*.

Zistené rozdiely po absolvovaní programu si vysvetľujeme ako vplyv vzdelávacieho programu Aktiv smerom ku komunite prostredníctvom individuálnych osobných konštruktov. Vyššie hodnotenie, teda nárast sledovaných menovaných motivačných prostriedkov je pozitívnym predpokladom pozitívnych vnútorných osobnostných zmien pre následnú prácu s mládežou. V našom prípade, zistené výsledky ukazujú, že aplikovaný vzdelávací program má vplyv na vnútorné zdroje motivácie účastníkov a taktiež, že účastníci s nimi dokážu v efektívnejšej miere pracovať.

Porovnanie jednotlivých motivačných prostriedkov v cieľovej skupine pred a po aplikácii experimentálneho programu vzdelávania.

zložka dotazníka	N	AM	t	p
uspokojovanie záujmu (pred programom)	87	17,94	0,730	0,906
uspokojovanie záujmu (po programe)	87	18,95		
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (pred programom)	87	18,07	-0,220	0,309
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (po programe)	87	17,82		
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (pred programom)	87	14,54	-0,457	0,479
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (po programe)	87	14,22		
voľnosť režimu (pred programom)	87	14,75	-0,656	0,043
voľnosť režimu (po programe)	87	14,32		
odmena za prácu (pred programom)	87	15,29	-1,419	0,311
odmena za prácu (po programe)	87	14,11		
možnosť postupu v zamestnaní (pred programom)	87	15,46	0,240	0,948
možnosť postupu v zamestnaní (po programe)	87	15,64		
prežívanie súťaživosti ,prekonávanie iných (pred programom)	87	14,15	-0,881	0,602
prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných (po	87	13,17		

prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (pred programom)	87	19,17	1,159	0,007
prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (po programe)	87	20,15		
prežívania uznania spolupracovníkov (pred programom)	87	18,09	0,711	0,245
prežívania uznania spolupracovníkov (po programe)	87	18,61		
prežívanie uznania od nadriadeného (pred programom)	87	17,54	0,481	0,145
prežívanie uznania od nadriadeného (po programe)	87	18,00		

Štatistická analýza **subškál zodpovednosti** nepreukázala štatisticky významné zmeny, čo sledujeme na hodnotách ukazovateľa hladiny významnosti (p).

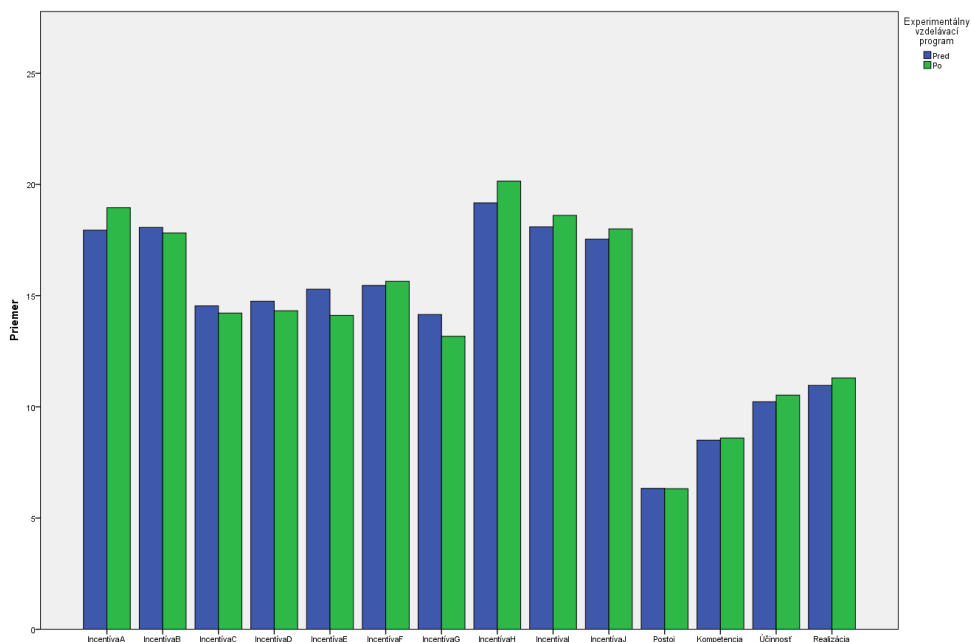
Výrazný, stále nie štatisticky významný, rozdiel nachádzame pri bližšie analýze priemerných hodnôt po absolvovaní vzdelávania Aktiv v subškálach *pocit efektívnej zodpovednosti* a *vykonanie zodpovedných činov*. Zistené zvýšené priemerné hodnoty po absolvovaní programu predpokladajú vplyv samotného programu na sledovaný osobnostný konštrukt. Môžeme teda pripustiť fakt, že overovaný program vzdelávania Aktiv prispel k zvýšeniu k spoločenskej zodpovednosti účastníkov programu.

Analýza výsledkov zároveň ukázala priestor pre následnú prácu s mladými ľuďmi v postojoch smerujúcich k zodpovednosti a schopnosti prevziať zodpovednosť. Pozitívne vnímame fakt, že absolvovanie vzdelávacieho programu Aktiv dokázalo zasiahnuť vnímanie a pociťovanie účastníkov vedúcej k vykonaniu zodpovednosti, čo interpretujeme ako základný alebo nultý krok k následnej práci v danej oblasti práce s mládežou s apelom na oblasť angažovanosti, participácii a dobrovoľníctvu.

Porovnanie jednotlivých subškál zodpovednosti v cieľovej skupine pred a po aplikácii experimentálneho programu vzdelávania.

zložka dotazníka	N	AM	t	p
postoje smerujúce k zodpovednosti (pred programom)	87	6,3333	-0,057	0,880
postoje smerujúce k zodpovednosti (po programe)		6,3218		
schopnosť prevziať zodpovednosť (pred programom)	87	8,5057	0,345	0,422
schopnosť prevziať zodpovednosť (po programe)	87	8,5977		
pocit efektívnej zodpovednosti (pred programom)	87	10,2299	0,903	0,064
pocit efektívnej zodpovednosti (po programe)	87	10,5287		
vykonanie zodpovedných činov (pred programom)	87	10,9655	0,965	0,063
vykonanie zodpovedných činov (po programe)	87	11,2989		

Grafické znázornenie dopadu experimentálneho vzdelávacieho programu na účastníkov v jednotlivých meraných zložkách

incentíva A = uspokojovanie záujmu; incentíva B= subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov; incentíva C = vzrušujúci vplyv pracovných podmienok; incentíva D = voľnosť režimu práce event. prac. tempa; incentíva E = odmena za prácu; incentíva F = možnosť postupu v zamestnaní; incentíva G = prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných; incentíva H = prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť; incentíva I = prežívanie uznania spolupracovníkov; incentíva J = prežívanie uznania nadriadeného; postoj = postoje smerujúce k zodpovednosti; kompetencia = schopnosť prevziať zodpovednosť; účinnosť = pocit efektívnej zodpovednosti; realizácia = vykonanie zodpovedných činov

2. Analýza zmien v jednotlivých zložkách použitých dotazníkov pred a po absolvovaní experimentálneho vzdelávacieho programu vzhľadom na vek účastníkov.

Štatistická analýza jednotlivých zložkách oboch dotazníkov vo **vzorke stredoškóľákov** (N=59) nepreukázalo štatisticky významné rozdiely v hodnotení pred a po experimentálnom vzdelávacom programe ani v jednom sledovanom osobnostnom konštrukte (zodpovednosť a motivácia).

Analýza priemerov v jednotlivých zložkách upozornila na nasledovné pozoruhodnosti v **motivačných prostriedkoch**. V zložke *prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť* sme zaznamenali najvyšší nárast v priemernom hodnotení po absolvovaní programu. Vzhľadom na veľkosť rozdielu hodnotíme zistenie ako pozitívny vplyv daného vzdelávacieho programu a teda aj ako jeden z pozitívnych dopadov daného druhu vzdelávania na osobnosť stredoškóľáka. Naopak v zložke *voľnosť programu* ako jeden z motivačných prostriedkov pre činnosť sledujeme pokles priemerného skóre po absolvovaní programu. Daný fakt hodnotíme ako možné zvýšenie vnútornej zodpovednosti osobnosti stredoškóľáka a nie ako obmedzujúci moment jeho konania. Komplexnejšia interpretácia získaných faktov ukazuje pozitívny dopad na stredoškóľskú osobnosť v konštrukte motivácia. V porovnaní s celou výskumnou

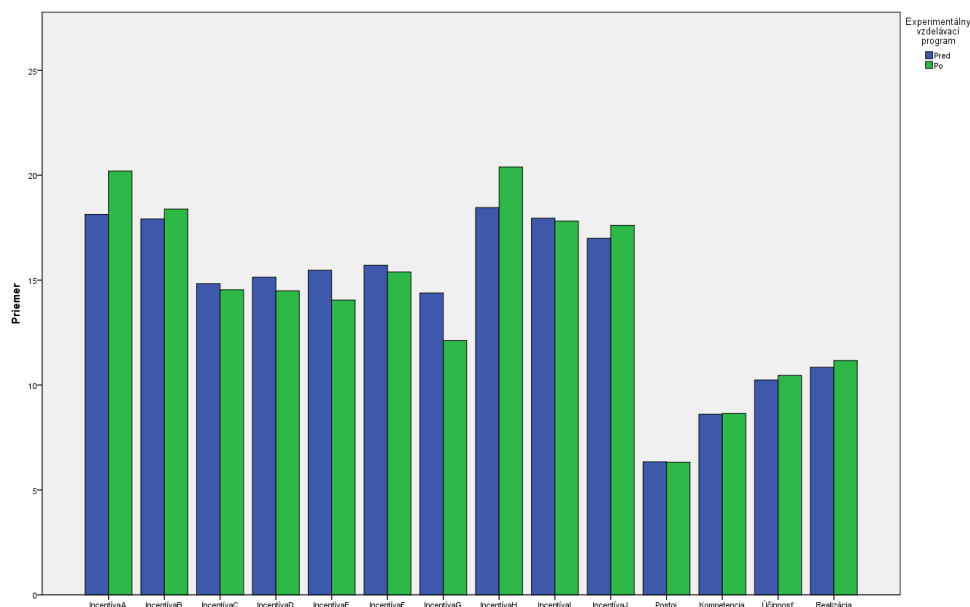
vzorkou sme nezaznamenali také vysoké hodnotenie v zložkách *odmena za prácu, prežívanie uznania od spolupracovníkov ako aj od nadriadeného*. Dokonca priemerné hodnoty v uvádzaných zložkách sú nižšie. Dané zistenie odôvodňujeme v prípade stredoškolákov ako proces zrenia osobnosti a prítomný internalizačný proces motivácie správania a konania.

Podrobnejšie skúmanie priemerných hodnôt v jednotlivých subškálach **zodpovednosti** preukázalo posun v subškále *schopnosť prevziať zodpovednosť*. Vzorka stredoškolákov v danej subškále v priemere dosiahla vyššie skóre v porovnaní s celým výskumným súborom. Daný fakt hodnotíme ako posun v rámci zložitosti kognitívnych procesov a taktiež štruktúrovanosti osobnosti. V porovnaní s celkovou výskumnou vzorkou sme teda zaznamenali posun z úrovne pocítovania a vnímania na úroveň uvedomia si vlastnej schopnosti. Pri interpretácii daného zistenia opätovne zdôrazňujeme, že sa vzhľadom na neprítomnosť štatistickej významnosti pohybujeme len na úrovni teoreticko – hypotetickej, ktorá zároveň odkazuje na odlišný dopad experimentálneho vzdelávacieho programu na osobnosť stredoškolákov.

Porovnanie v jednotlivých zložkách použitých dotazníkov pred a po absolvovaní experimentálneho vzdelávacieho programu – **účastníci zo stredných škôl**

zložka dotazníka	N	AM	t	p
Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu				
uspokojovanie záujmu (pred programom)	59	18,14	1,223	0,433
uspokojovanie záujmu (po programe)	59	20,20		
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (pred programom)	59	17,92	0,358	0,906
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (po programe)	59	18,39		
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (pred programom)	59	14,83	0,838	-0,327
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (po programe)	59	14,54		
voľnosť režimu (pred programom)	59	15,14	-0,798	0,043
voľnosť režimu (po programe)	59	14,49		
odmena za prácu (pred programom)	59	15,47	-1,410	0,262
odmena za prácu (po programe)	59	14,05		
možnosť postupu v zamestnaní (pred programom)	59	15,71	-0,333	0,529
možnosť postupu v zamestnaní (po programe)	59	15,39		
prežívanie súťaživosti ,prekonávania iných (pred programom)	59	14,39	0,410	-1,657
prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných (po programe)	59	12,12		
prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (pred programom)	59	18,46	1,875	0,075
prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (po programe)	59	20,39		
prežívania uznania spolupracovníkov (pred programom)	59	17,95	-0,152	0,189
prežívania uznania spolupracovníkov (po programe)	59	17,81		
prežívania uznania od nadriadeného (pred programom)	59	17,00	0,258	0,532
prežívania uznania od nadriadeného (po programe)	59	17,61		
Škála osobnej zodpovednosti				
postoje smerujúce k zodpovednosti (pred programom)	59	6,3390	-0,067	0,859
postoje smerujúce k zodpovednosti (po programe)	59	6,3220		
schopnosť prevziať zodpovednosť (pred programom)	59	8,6102	0,102	0,084
schopnosť prevziať zodpovednosť (po programe)	59	8,6441		
pocit efektívnej zodpovednosti (pred programom)	59	10,2373	0,550	0,230
pocit efektívnej zodpovednosti (po programe)	59	10,4576		
vykonanie zodpovedných činov (pred programom)	59	10,8475	0,106	0,746
vykonanie zodpovedných činov (po programe)	59	11,1695		

Získané dáta (priemerné hodnoty jednotlivých zložiek) pred a po absolvovaní experimentálneho vzdelávacieho programu účastníkov zo strednej školy prenesených do grafickej podoby.

incentíva A = uspokojovanie záujmu; incentíva B= subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov; incentíva C = vzrušujúci vplyv pracovných podmienok; incentíva D = voľnosť režimu práce event. prac. tempa; incentíva E = odmena za prácu; incentíva F = možnosť postupu v zamestnaní; incentíva G = prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných; incentíva H = prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť; incentíva I = prežívanie uznania spolupracovníkov; incentíva J = prežívanie uznania nadriadeného; postoj = postoje smerujúce k zodpovednosti; kompetencia = schopnosť prevziať zodpovednosť; účinnosť = pocit efektívnej zodpovednosti; realizácia = vykonanie zodpovedných činov

Štatistická analýza jednotlivých zložiek oboch dotazníkov vo **vzorku účastníkov zo základných škôl** (N=28) nepreukázala štatisticky významné rozdiely v hodnotení pred a po experimentálnom vzdelávacom programe ani v jednom sledovanom osobnostnom konštrukte (zodpovednosť a motivácia). Následnú analýzu a interpretáciu dát vykonávame prostredníctvom priemerných skóre v jednotlivých zložkách dotazníkov.

Analýzou priemerných hodnotení v odpovediach po absolvovaní programu v **motivačných prostriedkoch** sme zaznamenali rozdiel v nasledovných subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov, možnosť postupu v zamestnaní a prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných. V zložke *subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov* priemerné skóre po programe preukázalo pokles, čo si vysvetľujeme vzhľadom na vek ako prirodzený jav. Sledovaný rozdiel hodnotíme ako dôsledok prežitej osobnej skúsenosti, ktorá je neprenosná a ďalej sa prejavila v možnom reálnom sebnímaní a posudzovaní vlastných schopností a následných výsledkov. Daný fakt, ktorý však nemá váhu štatistickej významnosti, ukazuje na efektívnosť vonkajšej spätnej väzby a následnej vlastnej reflexie ako súčasť experimentálneho vzdelávacieho programu. Zvýšenie priemerného skóre po absolvovaní experimentálneho vzdelávacieho programu v zložke *možnosť postupu v zamestnaní* interpretujeme ako očakávanie rozšírenia možností v ďalšom kariérnom vývine, resp. účastníci po absolvovaní vzdelávacieho programu nadobudli vedomie kvalitatívne nových schopností pre ich budúci život. Podobným prístupom nazeráme aj na zaznamenaný rozdiel po absolvovaní programu v zložke *prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných*, ktorú vzhľadom na priemerný vek danej vzorky účastníkov (N=28, AM =13,5) interpretujeme ako vnímanie zvýšenia konkurencieschopnosti a teda zvýšenie

pravdepodobnosti úspešnosti v budúcom kariérom rozhodovaní a uplatňovaní sa. Vzhľadom k hlavnej téme experimentálneho vzdelávacieho programu danú hodnotu v sledovanej zložke interpretujeme aj ako úspešnosť v navrhovaných riešeniach pre komunitu.

Podrobnejšie skúmanie priemerných hodnôt v jednotlivých subškálach **zodpovednosti** preukázalo posun v subškále *pocit efektívnej zodpovednosti* a *vykonanie zodpovedných činov*. Vzorka účastníkov zo základnej školy v nej skórovala vyššie ako vzorka účastníkov zo stredných škôl. Už len prítomnosť zvýšeného skórovania v danej subškále hodnotíme ako pozitívny moment absolvovaného vzdelávania vzhľadom na vek účastníkov. Zároveň zvýšené priemerné hodnoty po absolvovaní programu interpretujeme ako dopad na vnímanie a pociťovanie účastníkov vedúceho k vykonaniu zodpovednosti. Daný fakt vnímame ako základný alebo nultý krok k následnej práci v danej oblasti práce s mládežou s apelom na oblasť angažovanosti, participácii a dobrovoľníctvu.

Porovnanie v jednotlivých zložkách použitých dotazníkov pred a po absolvovaní experimentálneho vzdelávacieho programu – **účastníci zo základných škôl**

zložka dotazníka	N	AM	t	p
<i>Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu</i>				
uspokojovanie záujmu (pred programom)	28	17,54	-	0,213
uspokojovanie záujmu (po programe)	28	16,32	0,509	
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (pred programom)	28	18,39	-0,798	0,119
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (po programe)	28	16,61		
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (pred programom)	28	13,93	-0,338	0,397
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (po programe)	28	13,54		
voľnosť režimu (pred programom)	28	13,93	0,033	0,435
voľnosť režimu (po programe)	28	13,96		
odmena za prácu (pred programom)	28	14,89	-	0,848
odmena za prácu (po programe)	28	14,2	0,440	
možnosť postupu v zamestnaní (pred programom)	28	14,93	1,001	0,520
možnosť postupu v zamestnaní (po programe)	28	16,18		
prežívanie súťaživosti ,prekonávania iných (pred programom)	28	13,64	0,953	0,100
prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných (po programe)	28	15,39		
prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (pred programom)	28	20,68	-0,717	0,110
prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (po programe)	28	19,64		
prežívania uznania spolupracovníkov (pred programom)	28	18,39	1,553	0,512
prežívania uznania spolupracovníkov (po programe)	28	20,29		
prežívania uznania od nadriadeného (pred programom)	28	18,68	0,083	0,281
prežívania uznania od nadriadeného (po programe)	28	18,82		
<i>Škála osobnej zodpovednosti</i>				
postoje smerujúce k zodpovednosti (pred programom)	28	6,3214	0,000	1,000
postoje smerujúce k zodpovednosti (po programe)	28	6,3214		
schopnosť prevziať zodpovednosť (pred programom)	28	8,2857	0,483	0,223
schopnosť prevziať zodpovednosť (po programe)	28	8,5000		
pocit efektívnej zodpovednosti (pred programom)	28	10,2143	0,779	0,152
pocit efektívnej zodpovednosti (po programe)	28	10,6786		
vykonanie zodpovedných činov (pred programom)	28	11,2143	0,622	0,334
vykonanie zodpovedných činov (po programe)	28	11,5714		

3. Analýza zmien v sledovaných osobnostných konštruktoch u účastníkov vzdelávacieho programu Aktiv a vzorky mladých ľudí, ktorí program neabsolvovali

Dopad vzdelávacieho programu Aktiv na adolescentnú osobnosť v sledovaných konštruktoch sme analyzovali aj prostredníctvom vzorky mladých ľudí, ktorí vzdelávací program neabsolvovali. Základným kritériom pre výber účastníkov do vzorky mladých ľudí mimo vzdelávacieho programu pre komparáciu s účastníkmi vzdelávania, bol približne rovnaký vek. (AM = 16,8).

Štatistická analýza jednotlivých zložiek oboch dotazníkov v sledovanej vzorke účastníkov nepreukázala štatisticky významné rozdiely v hodnotení účastníkov programu a mladých ľudí, ktorí sa vzdelávacieho programu nezúčastnili ani v jednom sledovanom osobnostnom konštrukte (zodpovednosť a motivácia). Následnú analýzu a interpretáciu dát vykonávame prostredníctvom priemerných skóre v jednotlivých zložkách dotazníkov. Pripúšťame, že výsledok analýzy je ovplyvnený veľkosťou vzorky mladých ľudí, ktorí program neabsolvovali. Oba meracie nástroje boli týmto mladým ľuďom opakovane distribuované, návratnosť vyplnených dotazníkov však ostala pomerne rovnaká (N=19).

Porovnanie v jednotlivých zložkách použitých dotazníkov účastníkov vzdelávania a študentov, ktorí sa vzdelávania nezúčastnili (kontrolná skupina)

zložka dotazníka	N	AM	t	p
Dotazník na zisťovanie hodnotových orientácií, postojov k hodnotám a motivácie výkonu				
uspokojovanie záujmu (po programe)	59	20,20	-0,179	0,706
uspokojovanie záujmu (kontrolná skupina)	19	20,63		
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (po programe)	59	18,39	-	0,522
subj. prežívanie dosahovaných výsledkov (kontrolná skupina)	19	18,53	0,069	
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (po programe)	59	14,54	-	0,484
vzrušujúci vplyv pracovných podmienok (kontrolná skupina)	19	15,00	0,394	
voľnosť režimu (po programe)	59	14,49	-2,081	0,017
voľnosť režimu (kontrolná skupina)	19	16,95		
odmena za prácu (po programe)	59	14,05	-2,127	0,252
odmena za prácu (kontrolná skupina)	19	17,21		
možnosť postupu v zamestnaní (po programe)	59	15,39	1,190	0,220
možnosť postupu v zamestnaní (kontrolná skupina)	19	13,84		
prežívanie súťaživosti ,prekonávania iných (po programe)	59	12,12	0,245	0,332
prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných (kontrolná skupina)	19	11,63		
prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (pred programom)	59	20,39	0,892	0,688
prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť (kontrolná skupina)	19	19,21		
prežívania uznania spolupracovníkov (po programe)	59	17,81	0,868	0,945
prežívania uznania spolupracovníkov (kontrolná skupina)	19	16,79		
prežívanie uznania od nadriadeného (po programe)	59	17,61	1,438	0,140
prežívanie uznania od nadriadeného (kontrolná skupina)	19	15,21		
Škála osobnej zodpovednosti				
postoje smerujúce k zodpovednosti (po programe)	59	6,32	2,615	0,330
postoje smerujúce k zodpovednosti (kontrolná skupina)	19	5,37		
schopnosť prevziať zodpovednosť (po programe)	59	8,64	4,285	0,393

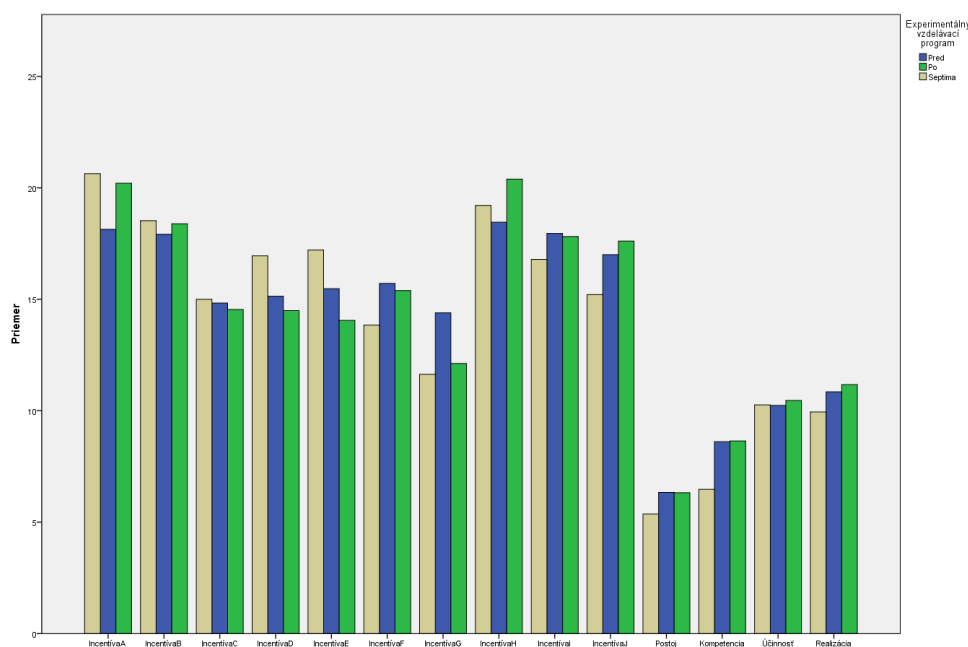

schopnosť prevziať zodpovednosť (kontrolná skupina)	19	6,47		
pocit efektívnej zodpovednosti (po programe)	59	10,46	0,328	0,163
pocit efektívnej zodpovednosti (kontrolná skupina)	19	10,26		
vykonanie zodpovedných činov (po programe)	59	11,17	2,199	0,541
vykonanie zodpovedných činov (kontrolná skupina)	19	9,95		

Analýza priemerných hodnotení v **motivačných prostriedkoch** preukázala, že najvýraznejší rozdiel medzi absolventmi vzdelávacieho programu a mladými ľuďmi, ktorí program neabsolvovali je v zložke *voľnosť režimu*. Sledovaný výsledok interpretujeme ako zvýšenie zručnosti v organizovaní vlastného časového fondu a možnosti jeho naplnenia. Túto zvýšenú zručnosť sledujeme v hodnotení absolventov vzdelávacieho programu. Významný rozdiel medzi komparovanými skupinami sledujeme aj v zložke prežívanie uznania od nadriadeného, ktorej vyššie hodnotenie prideliť účastníci experimentálneho vzdelávacieho programu. Daný rozdiel interpretujeme ako jeden z motivačných činiteľov, ktorý účastníkov vzdelávacieho programu vedie do spolupráce s formálnymi autoritami, ktoré dokážu oceniť ich prácu.

Podrobnejšie skúmanie priemerných hodnôt v jednotlivých subškálach **zodpovednosti** preukázalo posun v subškále *pocit efektívnej zodpovednosti*. Daný rozdiel interpretujeme podobne ako vyššie popísaných výsledkoch – ako indikátor platnosti a efektívnosti vzdelávacieho programu pre jeho účastníkov v osobnostnom konštrukte osobnej zodpovednosti.

Zaznamenané rozdiely sme interpretovali s vedomím veľkosti vzorky mladých ľudí, ktorí vzdelávací program neabsolvovali. Daný fakt vnímame ako nežiadúcu premennú, ktorá sa premietla do výsledných dát. Napriek tomu signalizujú opodstatnenosť a efektívnosť vzdelávacieho programu zaznamenanú vo vyššie popísaných konštruktoch osobnosti mladých ľudí.

incentíva A = uspokojovanie záujmu; incentíva B= subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov; incentíva C = vzrušujúci vplyv pracovných podmienok; incentíva D = voľnosť režimu práce event. prac. tempa; incentíva E = odmena za prácu; incentíva F = možnosť postupu v zamestnaní; incentíva G = prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných; incentíva H = prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť; incentíva I = prežívanie uznania spolupracovníkov; incentíva J = prežívanie uznania nadriadeného; postoj =

postoje smerujúce k zodpovednosti; kompetencia = schopnosť prevziať zodpovednosť; účinnosť = pocit efektívnej zodpovednosti; realizácia = vykonanie zodpovedných činov

Záver

Závery predkladanej dopadovej analýzy vzdelávacieho programu AKTIV ukazujú pozitívny dopad použitých prvkov neformálneho vzdelávania a zážitkovej pedagogiky na osobnosť účastníkov programu v konštruktoch motivácia a zodpovednosť.

Štatistické spracovanie zozbieraných dát pomocou dvoch dotazníkov (Škála osobnej zodpovednosti a Dotazník motivácie výkonu) nám nepotvrdilo štatistickú významnosť v motivácii alebo zodpovednosti, čo si zdôvodňujeme tým, že časový interval medzi jednotlivými fázami vzdelávania bol krátky, aby nám to potvrdilo štatistickú významnosť. Ďalším faktorom, ktorý prispel k nepotvrdeniu štatistickej významnosti bola veľkosť sledovanej vzorky.

Napriek tomu sa nám podarilo preukázať rozdiely v úrovni zodpovednosti a motivácie pred a po absolvovaní vzdelávania Aktiv. Podrobne sme analyzovali jednotlivé zložky motivácie (uspokojovanie záujmu, subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov, vzrušujúci vplyv pracovných podmienok, voľnosť režimu práce, event. pracovného tempa, odmena za prácu, možnosť postupu v zamestnaní, prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných, prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť, prežívanie uznania spolupracovníkov, prežívanie uznania od nadriadeného) a zodpovednosti (postoje smerujúce k zodpovednosti, schopnosti prevziať zodpovednosť, pocit efektívnej zodpovednosti a vykonania zodpovedných činov) a ich zmenu u účastníkov po absolvovaní vzdelávacieho programu Aktiv.

Už pri spracovávaní dát sme sledovali rozdiely v následných zložkách motivácie a zodpovednosti účastníkov po absolvovaní programu :

- **prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť**
- **očakávania odmeny**
- **uznania spolupracovníkov a nadriadeného**
- **vnímania a pociťovania účastníkov vedúce k zodpovednému konaniu**

Celková analýza všetkých účastníkov ukázala, že po skončení vzdelávania sme najvýraznejší pozitívny posun zaznamenali v zložke motivácie - **prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť**, čo si možno vysvetliť ako napríklad "vnímam, že moja iniciatíva prispela k skvalitneniu života v komunite, spoločnosti; som si vedomý dopadu vlastnej iniciatívy na kvalitu života ľudí okolo mňa". Vzhľadom na obsah vzdelávania Aktiv vnímame uvedomenie si prínosu vlastnej aktivity ako kľúčový z motivačných prostriedkov mladých ľudí, pretože to ukazuje na úroveň uvedomenia si dôležitosti vlastnej aktivity, uvedomenie si potrebnosti ich zapojenia sa do verejného života. Z pasívnych prijímateľov spoločenského života sú pripravení stať sa aktívnymi spolutvorcami podmienok kvalitnejšieho spoločenského života. Odporúčame samosprávam pre upevnenie daného konštruktu v osobnosti podporenie výsledkov konania mladých ľudí v komunite (napr. zdieľaním,

ocenením aktivít mladých ľudí prostredníctvom sociálnych sietí), nadviazanie spolupráce pri realizácii ich vlastných nápadov na úrovni partnerstva, ocenenia ich aktivity prevzatím záštity nad ňou a i.

Za povšimnutiahodný údaj analýzy označujeme fakt, že po ukončení vzdelávania **účastníci znížili svoje očakávania odmeny** ako hlavný motivačný prostriedok svojej aktivity. Účastníci nepodmieňujú svoju motiváciu niečo vykonať hmotnou alebo nehmotnou odmenou, zároveň je daný konštrukt prejavom zvýšeného záujmu o zapojenie sa do dobrovoľníckych aktivít v komunite. Odporúčame samosprávam cielene plánovať rozvoj a zvyšovať informovanosť o možnostiach dobrovoľníckych aktivít na svojom území, a tým vytvárať priestor pre rozvoj kompetencií mladých ľudí prostredníctvom takýchto aktivít.

Paralelne sledujeme **zvýšenie uznania spolupracovníkov a nadriadeného** ako motivačného prostriedku. Vysvetľujeme si to ako vnútorný motivačný faktor pre vytváranie komunity spolupracovníkov a prepájania vzájomných činností. Významnou v tomto vnímame potrebu mladých ľudí spolupracovať pri dobrovoľníckych činnostiach a angažovania sa vo veciach spoločenského záujmu. Pre mladých ľudí sú veľmi dôležité nielen výsledky ich činnosti, práce, ale aj spôsob a cesta, ako ich dosiahnú.

Pozitívne vnímame, že absolvovanie vzdelávania sa prejavilo aj na **zvýšení úrovni vnímania a pociťovania účastníkov vedúce k zodpovednému konaniu**, čo interpretujeme ako východiskový bod k následnej práci s mládežou s apelom na oblasť angažovanosti, participácii a dobrovoľníctva.

Porovnanie účastníkov zo základných a stredných škôl

Proces analýzy rozdielov hodnotenia žiakov základných škôl a žiakov stredných škôl po absolvovaní programu ukázal, že ten istý vzdelávací cieľ dosahuje každá vzorka žiakov prostredníctvom ovplyvnenia iných osobnostných prvkov. *Žiaci základných škôl* po absolvovaní programu hodnotili **nižšie subjektívne prežívanie dosahovaných výsledkov** ako motivačný prostriedok, čo si vysvetľujeme ako vlastnú reflexiu vlastných schopností, ktorá je dôsledkom absolvovaného vzdelávacieho programu. Žiaci základných škôl po programe ako motivačné prostriedky pre svoju aktivitu uvádzali vo väčšej miere **možnosť postupu v zamestnaní a prežívanie súťaživosti, prekonávanie iných**. Vzhľadom na ich vek predpokladáme, že motiváciou pre ich aktivitu v dobrovoľníctve ako aj angažovaní sa vo verejnom záujme sú dané motivačné prostriedky adekvátne. Svoju aktivitu vnímajú ako prostriedok odlíšenia sa od rovesníkov (konkurenčné prostredie) a teda aj zmenu svojho sociálneho statusu.

Žiaci stredných škôl po absolvovaní programu ako motivačné prostriedky vyššie **prežívanie prínosu vlastnej snahy pre spoločnosť** ako aj **vyššiu voľnosť programu, resp. voľnosť pri organizovaní** vlastného časového fondu a možnosti plnenia jeho obsahu. Predpokladáme, že zvýšenie schopnosti efektívneho nakladania s časom povedie k zvýšeniu pravdepodobnosti zapojenia sa do dobrovoľníckych aktivít. Popisované rozdiely medzi žiakmi a stredných škôl nás vedú k odporúčaní profilácie obsahu jednotlivých aktivít vzdelávacieho programu pri následnom rozšírení. Odporúčanie je, že je dôležité nielen ponúkať aktivity, ale vytvárať priestor pre ich vlastnú angažovanosť a kreativitu prostredníctvom vytvárania priestoru pre ich vlastnú iniciatívu.

Sumárne možno povedať, že analýza rozdielov hodnotení pred a po absolvovaní programu ukázala, že oblasť vnútornej motivácie a zodpovednosti ako cielenej a systematickej práce s mládežou sa ukazuje ako kľúčová pri následnej práci na hodnotách a postojoch s mladými ľuďmi. Nie je možné vplývať na postoje a hodnoty, ak vnútorná motivácia mladých ľudí nie je posilnená a pevne ukotvená. Z tohto pohľadu vzdelávací program Aktiv dokázal vplývať na uvádzané motivačné prostriedky a zvýšiť mieru zodpovednosti mladých ľudí minimálne v rovine uvedomenia si schopnosti prevziať zodpovednosť

Dopadová analýza vzdelávacieho programu AKTIV

Autori: Lucia Košťálová

Štatistické spracovanie: Dávid Oravec

Dopadová analýza bola realizovaná v rámci projektu strategického partnerstva AKTIV medzi

Organizáciami YouthWatch, Prázdninová škola Lipnice, Regionálne centrum mládeže Trenčín, Atmosféra

YOUTH
WATCH

PRÁZDNINOVÁ
ŠKOLA
LIPNICE

ATMOSFÉRA

Projekt vznikol vďaka finančnej podpore programu Erasmus+ pre oblasť mládeže a športu. Tento výstup vyjadruje iba názor autorov a Európska Komisia nie je zodpovedná za akékoľvek použitie informácií v ňom zahrnutých.

